

ЗАПОВІТ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Лов'як О.О., кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри цивільного права і процесу НАВС **Перепічай В.В.**, студент Кіровоградського відділення ННІЗН НАВС

Розвиток спадкового права в зарубіжних країнах йшло в напрямі вирівнювання положення спадкоємців за законом, що не виключало наявності черг спадкування. Спадкове право цих країн виходить з ідеї свободи спадкових розпоряджень, спираючись на визнання свободи приватно ї власності, але ця свобода обмежена правилами про обов'язкову частку. Розглянемо деякі особливості заповіту у правових системах зарубіжних країн.

БОЛГАРІЯ. Згідно з законом про спадкування скласти заповіт має право дієздатна особа, яка досягла 18-ти річного віку. Заповідач вправі розпоряджатися усім своїм майном за винятком обов'язкової частки, належної у спадщині відповідним спадкоємцям. Заповіт може бути складений у нотаріальній формі або написаний власноручно самим заповідачем. Власноручний заповіт повинен бути повністю написаний від руки самим заповідачем, підписаний ним та датований. Такий заповіт може бути переданий в заклеєному конверті нотаріусу, котрий складає протокол на самому конверті. Протокол підписують заповідач, нотаріус і відомості про нього заносяться в спеціальний реєстр. Власноручний заповіт, переданий нотаріусу на збереження, може бути вилучений тільки заповідачем особисто. Про повернення заповіту робиться помітка в спеціальному реєстрі і яка підписується заповідачем, двома свідками та нотаріусом [1, с. 49]. **УГОРЩИНА.** Під заповітом за угорським цивільним правом розуміється розпорядження громадянином своїм майном або його часткою на випадок своєї смерті. Цивільний кодекс Угорщини передбачає три форми письмового особистого заповіту:

1. заповіт, від початку до кінця написаний та підписаний заповідачем;
2. заповіт, написаний другою особою або спадкодавцем, але на друкарській машинці і підписаний у присутності двох свідків, які зобов'язані також його підписати;

3. заповіт, написаний заповідачем або другою особою, підписаний спадкодавцем і переданий ним особисто на зберігання нотаріусу як відкритий або закритий документ.

Усна форма заповіту використовується тільки в особливих випадках, коли є передбачена законом надзвичайна ситуація, наявність якої забезпечує можливість будь-якій особі, яка володіє спадковою дієздатністю, висловити свою волю в усній формі.

Для висловлювання заповіту в усній формі необхідні дві умови:

- 1) заповідач повинен бути в надзвичайно небезпечному для життя стані;
- 2) у заповідача повинна бути відсутня можливість скласти письмовий заповіт або його складання має бути пов'язане із значними труднощами.

Формальні умови, які повинні бути дотриманні щодо дійсності усного заповіту, наступні:

- 1) остання воля повинна бути зроблена в усній формі у повному об'ємі;
- 2) остання воля повинна бути переказана в присутності двох свідків;
- 3) свідки повинні розуміти мову, на якій здійснюється волевиявлення;
- 4) від заповідача вимагається не тільки повідомлення останньої волі на випадок смерті, але й заява про те, що дане волевиявлення є його заповітом [1, с. 63].

НІМЕЧЧИНА. Заповідач може скласти заповіт тільки особисто. Закон передбачає мінімальний вік, із досягненням якого особа вправі скласти заповіт (заповідальна дієздатність) - 16 років. Для складання заповіту не потрібна згода законного представника такої особи. Німецьке цивільне законодавство встановлює дві форми заповіту:

- 1) власноручний заповіт, тобто письмове викладення волі заповідача, яке зроблено ним власноручно, з вказуванням дати, місця складання заповіту, та скріплений його підписом. У цьому випадку не потребується офіційного посвідчення заповіту та підтвердження його свідками;

- 2) заповіт, складений у формі публічного акта. Такий заповіт складається нотаріусом на основі усної або письмової заяви заповідача [1, с. 53].

Заповіт надрукований на друкарській машинці або на комп'ютері та підписаний зацікавленими особами вважається недійсним. **ІСПАНІЯ.** Заповідальною дієздатністю володіють усі особи, яким прямо не

заборонено законом розпоряджатися своїм майном на випадок смерті. Не володіють заповідальною дієздатністю неповнолітні діти до 14 - ти років та особи, які постійно або тимчасово мають психічний розлад здоров'я. Заповіт може складатися в загальній або в спеціальній формі. Загальна форма заповіту здійснюється на військовій службі, в морі та за кордоном. Оголошена форма заповіту - це заповіт, який написаний заповідачем власноручно з дотриманням відповідних вимог. Такий заповіт може складатися лише повнолітніми особами, підписується заповідачем та вказується рік, число та місяць складання. Оголошений заповіт підлягає реєстрації в суді першої інстанції за останнім місцем проживання заповідача або місцем його смерті. Незареєстрований оголошений заповіт є недійсним. Особа, в якій зберігається оголошений заповіт, зобов'язана на протязі десяти днів з моменту, коли стало відомо про смерть заповідача, передати заповіт суду першої інстанції. Не пред'явлення заповіту суду тягне за собою відповідальність. ПОЛЬЩА. Єдиним розпорядженням щодо майна на випадок смерті у Польщі визнається заповіт. Скласти заповіт або відмінити його може лише повністю дієздатна особа.

Передбачаються такі форми заповіту:

Звичайні:

- 1) власноручний заповіт
- 2) у формі нотаріального акту
- 3) усна заява перед посадовою особою

II. Спеціальний заповіт.

Крім звичайних заповітів Цивільний кодекс Польщі передбачає можливість спеціальних заповітів. Відповідно до ст. 952 ЦК Польщі, якщо існує ймовірність швидкої смерті спадкодавця або в причину особливих обставин та надзвичайних труднощів дотримання звичайної форми заповіту не можливо, то заповідач вправі висловити свою останню волю у присутності трьох свідків. ФРАНЦІЯ. Згідно з ст.895 ЦК Франції під заповітом розуміється угода, за допомогою якої заповідач розпоряджається усім своїм майном або його частиною на випадок його смерті.

Скласти заповіт може будь - яка особа, яка не позбавлена заповідальної дієздатності. Не володіють заповідальною дієздатністю неповнолітні діти (не досягли 16 - ти років). Неповнолітні, навіть ті, які і досягли 16 - ти років, не вправі заповідати майно своєму піклувальнику, якщо піклувальник не є його родичем по прямій лінії. В цивільному законодавстві розрізняються власноручна та нотаріальна форми заповіту. Нотаріальна форма в свою чергу може бути секретною та відкритою. Особа, яка бажає скласти секретний заповіт, пред'являє його у закритому вигляді нотаріусу та двом свідкам, або ж доручає закрити та заклеїти його у їх присутності і заявляє, що зміст цього

документу є його заповіт, який підписаний ним особисто. На підставі викладеного матеріалу можна зробити певні висновки, а саме:

1. В деяких країнах, за винятком Італії, де застосовується принцип свободи заповіту, передбачається обов'язкова частка на користь дітей та/або одного з подружжя.

2. Стосовно юридичної форми заповіту, то деякі країни ратифікували Конвенцію 1960 року щодо Колізій Законів стосовно форми заповідальних розпоряджень. В одних країнах вимагається власноручний заповіт (який зберігається у нотаріуса, але ним не засвідчується), а для інших більш зручнішим є використання надрукованого заповіту.

3. Зазвичай заповіти використовують для заповідання спадщини або майна тому подружжю хто пережив, або для надання частки в спадщини.

4. Що стосується мінімального віку, коли особа може скласти заповіт, то він значно варіюється в різних країнах.

Список використаних джерел:

1. Залесский В.В. Основные институты гражданского права зарубежных стран: Сравнительно-правовое исследование. - М., 1999. - С. 49, С. 63, С. 51